

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. A Superiores affertiones ab argumentis contrariis vindicantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

cognitione intellectus aliquid comminiscente constituitur. Quartò probatur illam assertionem: quia si ens rationis non esset tale aggregatum entium realium, quale superius explicuimus, sed potius aliquid adæquatè distinctum ab omni ente reali, vel sequeretur actum, per quem configitur, vel illum præcederet: neutrum dici potest: ergo &c. Minor quoad primam partem latè probata est in procæmio Dialecticæ cõtra Thomistas, qui entia rationis arbitrantur esse relationes quasdam commentitias ex actibus nostri intellectus, in eorum obiecta reclusas. Quoad secundam partem probatur igitur illa minor contra nonnullos Recentiores nostros: quia si eiusmodi ens rationis præcedit actum intellectus, per quem aliquid concipitur: ergo non fit per actum intellectus, quod tamen communi fermè omnium persuasione repugnat, & inferius improbabitur. Iam si eiusmodi ens rationis non sequitur ex actu intellectus, sed eum præuertit; igitur habet suum esse diminutum, ac debile independentè ab actu intellectus, & antequam ab eo cognoscatur, eue medio fit obiectiue in intellectu: haud secus ac tenebræ antequam à nobis cognoscantur, in nostre intellectu obiectiue sint, suum esse imbecille, ac negatiuum sortiuntur: eiusmodi ens rationis pro eo priori non habet esse obiectiue in intellectu: atque adeò pro eo priori erit, & non erit ens rationis. Deinde ut supra insinuauimus, ens rationis est essentialiter ens fictum, ut omnes supponunt: ergo includit formaliter fictionem intellectus: eam ergo non magis præcedit, quam album albedinem anteuertit.

8 Præterea identitas illa hominis, & equi, quam hi Authores comminiscuntur, antecedit omnem actum intellectus: ergo est à parte rei: ergo est realis, & vera. Quod autem aiunt, eam identitatem eius indolis, esse, ut si daretur à parte rei, esset, & non esset identitas, friuolum prorsus est: tum quia iuxta eos à parte rei dari debet de facto: ergo vtrique illa contradictionis pars sequitur: tum etiam, quasi Petrus v.g. à parte rei esset Angelus, esset, & non esset Petrus; & ramen hinc effici nequit, Petrum esse ens rationis & fictitium; eo, quod illa conditio non purificetur, neque in actum reducat: ergo similiter, quamuis identitas hominis, & equi à parte rei reperta, & omni intellectus actu anterior ita comparata sit, ut si verè à parte rei daretur, essetque vera identitas hominis secum ipso, vel alia similis; eo ipso esset, & non esset; inde tamen confici non poterit, eam esse ens rationis, & quid fictitium. Vnde merito P. Hurtado ubi supra disput. 19. metaphysic. sect. 1. num. 13. docet ens rationis non posse præcedere actum omnem intellectus.

C A P V T II.

Superiores assertiones ab argumentis contrariis vindicantur.

9 Q Vi ex duabus sententiis cap. præterito commemoratis, & extremè cõtrariis priorem amplectuntur, contra priorem nostram assertionem variis argumentis insurgunt: quorum primum esto. Si ens aliquid verè impossibile, ac solius rationis excogitari posset: sanè aliquid ens melius Deo excogitari posset. Consequens falsum esse aduersarij supponunt, & suaderi potest ex Augustino lib. 7. confession. cap. 4. ibi: *neque enim vlla anima vnquam potuit, poteritve cogitare aliquid, quod sit te melius, qui summum, & optimum bonum es: cum autem verissime, atque*

certissime incorruptibile corruptibili præponatur: sicut etiam ego præponebam, poteram iam cogitatione aliquid attingere, quod esset melius Deo meo, nisi tu esses incorruptibilis. Augustino consonat Seneca lib. 1. quæstion. natural. in hæc verba: *quid est Deus, quod vides totum, & quod non vides totum: sic demum magnitudo sua illi redditur, qua nihil maius excogitari potest.* Respondeo, nihil melius, maiusve Deo verè cogitari potest: id quod solum docent Augustinus, & Seneca locis adductis, & fide sanctum est. Cæterum aliquid Deo melius, maiusve falso cogitari potest, ut manifestum est: quod enim per voces externas adeò imperfectas, & materiales significari potest, id per conceptus internos magis defæcatos, atque subriles significari, & apprehendi potest: ac per has voces externas, *ens melius Deo* aliquid Deo melius significatur, tamen falsò, atque fictitiè, ergo, &c. Arguunt secundo ex illo Luca 10. *quia non erit impossibile apud Deum omne verbum*: at si aliquid ens rationis, & impossibile à nobis concipi posset, verbumque obiectiue nostre mentis esset, iam aliquid verbum Deo impossibile esset, videlicet eiusmodi ens rationis. Respondeo: cum in sacri instrumenti pagina pronuntiatur, nihil esse Deo impossibile: id intelligendum de iis, quæ non repugnant, quorumque productio Deum omnipotentem arguit: secus vero de iis, quæ à Deo posse fieri non potentia, sed impotentia esset: quique si posset, non esset omnipotens, ut tradit Aug. lib. 5. de ciuit. Dei c. 10. At Deum posse quid impossibile, ac ens solius rationis, non potentia, sed impotentia, & imperfectionis esset; cum omnis vera potentia ad aliquid possibile, seu ens reale tanquam ad proprium correlatiuum sit.

Arguunt tertio: nulla relatio vera, & realis terminari potest ad aliquid, quod non sit ens, verum & reale: at cognitio hircocerui v. g. est cognitio vera, & realis, & ad hircocerum terminatur: igitur hircocerum verum ens reale est: perperam igitur adstruitur ens aliquid solius rationis, & quod verum, ac reale non sit. Verum, sicuti cognitio existens terminatur ad id, quod non existit, & cum positiua sit, ad carentiam, quæ positiua non est, re ipsa refertur: ita similiter cum relatio vera, ac realis sit, ad ens rationis veritatem, ac realitatem destitutum terminari tamen, ac referri poterit. Arguunt quarto: si darentur entia rationis, intellectum Dei, quem nihil latet, latere non possent: at Deus entia rationis, & impossibilia tam cognoscere nequit quàm efficere ea non potest. Verum huic argumento inferius satisfiet, cum de facultate entium rationis cognoscitiuâ, & effectiua egerimus. Tandem arguunt: eiusmodi entia rationis, quæ entia realia non sint, nec immediatè & in seipsis, nec mediatè, & in entibus realibus cognosci possunt: igitur nullo modo cognosci possunt, sed potius omnem cognitionem fugiunt, atque prætereunt: atque adeò nullo modo dantur. Antecedens quoad primam partem ab omnibus communiter supponitur, & in hunc modum declarari potest: quia sicuti Deus merito summæ perfectionis, ac entitatis, quâ præditus est, ita superat nostrum intellectum, ut à nobis immediatè cognosci nequeat, solumque mediatè, & per rerum creaturarum species ad eius naturam ascendere possimus: ita similiter ens rationis adeò exiguum, aut potius nullius entitatis est, adeoque infra nostrum intellectum est, ut immediatè, & in seipso à nobis cognosci nequeat, nec nisi per alienas species ad eius cognitionem deprimi possimus. Iam vero idem antecedens quoad secundam partem suadet: namque ens rationis, cum sit non ens, nullam habet similitudinem, aut proportionem cum ente reali: entisque realis nec

causa, nec effectus, aut proprietas est, si cum proprietate loquamur: igitur ens rationis in ente reali, aut per species eius cognosci non potest; siue, quod perinde est, ens reale in eius cognitionem ducere nequit. Respondeo, quemadmodum homo pictus ducit in notitiam veri hominis, esto homo pictus, & verus non conueniant propriè in ratione hominis, homoque pictus propriè homo non sit: ita pariter ens reale ducere potest in notitiam entis rationis, tamen in ratione entis propriè non conueniant; & ens rationis non ens propriè sit.

II Qui posteriorem sententiam initio cap. præcedentis propositam amplectuntur, contra posteriorem assertionem nostram in hunc modum argumentantur: quod disputatur & in controuersiam reuocatur, id eo ipso cognoscitur: at à nobis disputatur, & controuertitur, an sit aliquis conceptus obiectiuus ab omni ente reali distinctus, & nullo ente reali constitutus: igitur eiusmodi conceptus obiectiuus cognoscitur: ergo iam possumus cognoscere aliquod obiectum ab omni ente reali distinctum, & nullo constitutum: ac per consequens eiusmodi obiectum in ratione obiecti datur, cum dari aliquod obiectum in ratione obiecti, sit illud cognosci. Confirmatur, & declaratur: si vera esset sententia contraria, daretur obiectum distinctum adæquatè ab omni ente reali: id enim asserit ea sententia: at concipimus, & apprehendimus veritatem contrariæ sententiæ: alias quâ ratione eam negare possemus: igitur cognoscimus eiusmodi obiectum distinctum ab omni ente reali: ac per consequens eiusmodi obiectum datur. Hoc argumento rem demonstrasse sibi videntur. Verum eodem argumenti genere dari aliquod obiectum intelligibile, necnon aliquod obiectum distinctum ab ente reali rationis, atque carentia, aliaque similia apertè absurda contra eosdem conuinci posset: quod enim quis negat, id cognoscit: cognitio enim in negatiuam, & affirmatiuam dissecatur: at negamus dari aliquod obiectum intelligibile: igitur cognoscimus obiectum intelligibile: ac per consequens eiusmodi obiectum datur, quo nihil magis alienum à ratione fingi potest: si enim intelligitur, quo pacto intelligibile esse potest. Respondent aduersarij dari etiam obiectum intelligibile, quia datur obiectum, quod si verè daretur, esset intelligibile, & simul esset intelligibile. Verum hæc solutio, quæ chimeras chimeris implicat, argumento accommodari, aut præsentis instituto utilis esse nequit: siquidem obiectum, quod assignat, non est absolute intelligibile, sed conditionatè, & ne ita quidem est mere, & purè intelligibile, sed simul intelligibile, & non intelligibile: de obiecto autem hac ratione intelligibili nobis sermo non est, sed de obiecto absolute intelligibili, & purè intelligibili: hoc autem ita intelligibile non datur, nec dari potest, tamen dari posse videatur, eo quod nomen, conceptumque nostrorum significatione deludamur: daretur autem si quid argumentatio posita, eiusque confirmatio concluderent.

12 Quocirca absolute respondeo, cum disputamus: an detur conceptus obiectiuus ab omni ente reali distinctus & nullo constitutus, eiusmodi conceptum ita distinctum cognoscimus; cæterum non cognitione verâ, sed fallâ & commentitiâ: unde eum conceptum potius non dari, quàm dari ab aduersariis inferri posset, & deberet. Aut paulo aliter: eo ipso quod de obiecto distincto ab omni ente reali disputetur, debet eiusmodi obiectum dari, sed non in actu exercito, sed in actu signato: quâ ratione hæc vox signum naturale in actu signato est signum naturale, cum ta-

men in actu exercito non signum naturale, sed arbitrium sit. Dices tamen: in eo obiecto ab omni entium realium amplexione totaliter distinctio idem est dari, siue esse, ac dari in ratione obiecti, siue falso cogniti: idemque est, illud esse in actu exercito, ac esse in actu signato; cum sit ens rationis, cuius totum esse est esse obiectiuè in intellectu: atque per consequens esse obiectum, siue falso cognitum; aut, quod perinde est, esse in actu signato: cum igitur eiusmodi obiectum detur in ratione obiecti, seu falso cogniti, siue in actu signato absolute etiam siue in actu exercito dabitur. Verum hæc replica in ipso argumento delibata præcipuum institutum demolitur, & non tam responsum nostram infringit, quam ei succumbit, intentumque largitur: etenim si obiectum, de quo conueratio est, eius naturâ, atque indolis est, (ut eius esse sit esse obiectum, siue cognitum, neque in eo actus signatus, atque exercitus distinguantur: igitur ipsam cognitionem, actumque signatum formalissimè includit: cum ergo cognitio, siue actus signatus sit ens reale, certè ab omni ente reali adæquatè distingui non poterit. Secundo contra eandem assertionem in hunc modum argui potest: qualibet pars eius aggregari, quod ens rationis esse volumus, est ens reale: qui ergo fieri potest, ut totum ipsum, siue aggregatum ens reale non sit: aut cur homo verbi gratia esse debeat, quantumvis quævis eius pars ens reale sit? Confirmatur, quia ex aggregatione plurium entium rationis ens reale resultare nequit: ergo etiam ex aggregatione plurium entium realium ens rationis existere nequit. Verum huic argumento superius cap. præcedenti satisfactum est. Ad confirmationem respondeo: quemadmodum ex pluribus entibus per se v. g. lignis & lapidibus fit vnum ens per accidens, domus v. g. è contrario verò ex pluribus entibus per accidens fieri nequit ens per se, sed potius per accidens: quâ ratione ex domibus ciuitas, ex ciuitatibus regnum, & ex regnis imperium coalescit: ita similiter in præsentis, &c.

13 Tertio etiam contra eandem assertionem insurgit potest: hoc complexum, homo, equus, & alterius de altero affirmatio realiter existit; ergo potest realiter existere, siue esse: ergo est ens reale: ergo non est rationis: perpetam igitur in eiusmodi complexo ens rationis constitutum est. Antecedens manifestum videtur: nam eiusmodi complexum nihil aliud est, quam numerus ternarius, aut quaternarius plurium entium realium. at eiusmodi numerus à parte rei euidenter existit. Prima consequentia est ab actu ad potentiam, secunda à definitione ad definitum: reliquæ duæ à nullo negari possunt. Respondeo distincto primo antecedenti: hoc complexum, homo, equus; & actus intellectus vtrumque componens existit, sicuti affirmatur: & per has voces, *homo equus*, significatur; nego antecedens: existit aliter quàm affirmatur, ac per has voces, *homo equus*, significatur, concedo antecedens: cum ergo aliquid absolute, & iuxta communem loquendi modum existere sit existere prout significatur per voces, quibus proponitur; & sicuti concipitur per conceptum qui eiusmodi vocibus correspondet: sanè homo equus absolute, & simpliciter non existit: nec potest. Porro numerum ternarium hominis, & equi, & actus vtrumque componentis realiter existere non officit, siquidem obiectum respondens his vocibus, *numerus ternarius plurium entium realium*, &c. Est homo, & equus, & affirmatio vnius de alio, nec non actus reflexus, quo tria hæc concipiuntur: obiectum vero respondens his vocibus homo equus, est homo & equus, & duntaxat

duntaxat affirmatio vnius de alio : vnde homo equus ; siue, quod perinde est, significatum earum vocum realiter inadæquate distinguitur à numero illo ternario proposito, siue à significato harum vocum, numerus ternarius hominis, & equi, & actus vtrumque componentis : quamuis ergo numerus ille ternarius absolute existat non propterea homo equus absolute existet, aut poterit.

- 14 Quarto contra eandem assertionem argui potest : homo equus esset complexum, siue aggregatum quoddam ex homine, & equo ; & apprehensione, aut iudicio, quo alter de altero enunciaretur ; ens rationis non haberet obiectionem tantum in intellectu, imò ne haberet esse obiectionem in intellectu : siquidem cum quis affirmat, aut quasi affirmat hominem de equo, conceptu correspondente his vocibus, *homo equus*, efficit ens rationis : at in eo euentu solum hominem, & equum, & identitatem veram, & physicam cognoscit, illamque iis extremis accommodat, ipsum vero actum non cognoscit : eoque enim eius reflexionis necessitas, aut utilitas est, igitur complexum ex homine, & equo, & actu illo minime cognoscit : vt enim eiusmodi complexum cognosceretur, quamlibet eius partem, ac proinde actum cognoscere oportet : vnde huiusmodi complexum non est obiectionem in intellectu : ac per consequens non erit ens rationis, aut huic certe sua definitio non constabit. Hoc argumentum est omnium optimum ad probandam nostrorum actuum supra seipso reflexionem : nam actus meus cognoscit *hominem equum* : at *homo equus* more reliquorum entium rationis meo actu essentialiter constituitur igitur meo actu meum met actum cognosco. Quamuis autem non sine manifesto obiectionis facta præiudicio nostrorum actuum supra seipso reflexio præiudicari possit : satius tamen est, eam in medio relinquere, quam immaturam, ac præpropetram de ea sententiam, & nec mihi, nec aliis fortè placitum proferre. Quocirca aliter respondeo : cum definitur ens rationis, quod habet esse obiectionem tantum in intellectu, siue cognitum, fictumve ab intellectu, sensus est, ens rationis habere eiusmodi esse obiectionem per identitatem ; quasi sit formaliter ipsum esse obiectionem, fictumve, aut cognitum ab intellectu, nullumque aliud esse positum, vel negatum actuale, vel possibile sortitur : neutiquam vero sensus est, esse obiectionem in intellectu per relationem, quasi terminet illud esse obiectionem, seu aliquam cognitionem : argumentum autem factum solum concludit complexum, in quo constituitur à nobis ens rationis, non habere esse obiectionem in intellectu per relationem ad illud esse obiectionem : secus vero per identitatem cum illo : cum tamen hoc posterius, non illud prius probandum esset.

- 15 Postremo contra priorem assertionem hac ratione argui potest : ens rationis, & impossibile concidunt : at deficiente Deo omnis creatura esset impossibilis : ergo & ens rationis : atqui in eo euentu nullus actus intellectus falsus daretur : siquidem omnis intellectus creatus, qui solus falli potest, tunc deficeret : deinde in eo euentu nulla essent extrema realia, ac possibilia : siquidem omnia in nihilum, atque chimæram euanescerent : perpetram ergo ens rationis in aggregato ex actu intellectus essentialiter falso, & extremis realibus inuicem impossibilibus, & absolute tamen possibilibus collocatum est. Verum imprimis hoc argumentum omnes ex æquo torquet, cum iuxta omnes ens rationis connotet essentialiter actum falsum, merito cuius sit obiectionem tantum in intellectu, siue eo actu intrinsecè constitutur, siue ab eo distin-

guatur, illumque vel antecedit, vel consequatur : at deficiente Deo nullus daretur actus falsus : ergo etiam nullum daretur ens rationis, quod Deum essentialiter connotaret : aliunde vero deficiente Deo omnis creatura esset impossibilis : ergo & esset ens rationis : ac proinde hoc daretur : iam igitur aduersarij, qui ens rationis actu falso saltem connotare censent essentialiter, eadem, quæ nos difficultate premuntur. Respondeo igitur deficiente Deo omnem creaturam impossibilem, ac simul non impossibilem futuram esse : impossibilem quidem ob defectum causæ : non impossibilem quidem ob defectum extremorum realium, quæ eam impossibilitatem constituent : vnde in eo euentu daretur, & non daretur ens rationis : vt latius estensum est à nobis lib. 4. Physic. tractatus 2. capite tertio.

C A P V T III.

Quæ facultas ens rationis efficiat.

16 M leum est, quanta contentione grauissimi Auctores præsentem quæstionem agitent, cum tamen mere vocalis sit, & nullus rei authoramento ditimi possit. Ipse quod in similibus argumentis mihi moris est, operam dabo, vt vocum ambiguitate sublata, & ancipitem verborum nebulis discussis ipsæ res palam emergant. Quocirca altero primo. Intellectus humanus efficit entia rationis. Ita ferè omnis Philosophorum schola, & iure quidem merito : namque efficere entia rationis est fingere per actus essentialiter falsos, siue cognoscere res aliter ac sunt, esseve queunt, vt cuncti modò loquuntur : at intellectus humanus figmentorum mirus artifex est, & res secus quàm sunt, aut possunt esse, multoties cognoscit. Quod de intellectu humano dictum est, id de intellectu etiam Angelico dictum puta : siquidem Angelus errare, & falli potest : haud secus ac peccare. Verum nonnulli Recentiores cum Soncin. 6. met. q. 18. existimant ens rationis non solum à Deo, verum etiam à nobis, & Angelis minime effici posse : siquidem (inquiunt) ens rationis essentialiter repugnat : ergo à nullo simpliciter effici potest. Leue tamen argumentum ad communem loquendi modum deferendum : neque enim id contendimus, ens rationis posse effici ex parte obiecti, idest, fieri posse, vt hircoceruus, verè, & à parte rei existat, sed duntaxat ens rationis effici posse ex parte modi, siue actus, idest, actum per quem fingitur, effici posse. Argumentum autem positum duntaxat concludit, ens rationis priori modo effici non posse : secus vero posteriori modo : at ens rationis effici posse posteriori modo, idest ex parte actus, siue modi satis est, vt absoluitur, & simpliciter effici posse dicatur, atque censetur : tum quia absolute, & simpliciter dicitur intellectus efficere genus, & tamen illud solum efficit ex parte modi, siue generitatis, non vero ex parte obiecti, siue naturæ genericæ, animalis v.g. Tum etiam, quia intellectus absolute, & simpliciter dicitur præscindere hominem ab animali rationali, cum esse animal rationale ignorat : & tamen non præscindit hominem ab animali rationali ex parte obiecti, sed ex parte solius actus, siue modi concipiendi, vt omnibus compertum est.

17 Altero secundo : voluntas efficere potest entia rationis : idcirco enim intellectus efficere potest entia rationis : quia potest componere, & diuidere : vnde quoties componit, siue vnit intentionaliter extrema, quatinus repugnant in hunc modum, homo est equus : aut quoties separat ac diuidit extrema, quæ essentialiter